

Балюк Тетяна Миколаївна,
здобувач ступеня доктора філософії
кафедри цивільно-правових дисциплін
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: професор кафедри
цивільно-правових дисциплін
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор
Чурпіта Ганна Вікторівна

ЗАЯВНИК ЯК УЧАСНИК ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ ПРО НАДАННЯ ПРАВА НА ШЛЮБ

Заявник є одним із головних суб'єктів, які беруть участь у справах окремого провадження. Законодавець не надає дефініції зазначеного учасника цивільного процесу, що зумовлює наявність достатньо великої кількості варіацій наукової думки з цього приводу [1, с. 101].

С. Я. Фурса характерними рисами заявника у справах окремого провадження називає: а) необхідність судового підтвердження обставин, без яких заявник позбавлений можливості здійснити свої права; б) порушення справи для захисту його охоронюваних законом інтересів, якщо відсутній спір про право; в) його особисту процесуальну та матеріально-правову заінтересованість у справі, яка виявляється як у поширенні на нього всіх правових наслідків судового рішення, що набрало законної сили, так і в обов'язковому правовому зв'язку встановленого судом факту (обставини) з охоронюваним законом інтересом заявника та його правом; г) покладення на заявника судових витрат [2, с. 520].

На погляд М. М. Ясинка, заявник у справах окремого провадження – це активний суб'єкт судового процесу, який відповідно до «моделі», зафіксованої в нормах процесуального права, «запускає механізм» судового розгляду шляхом подання заяви до суду, маючи при цьому свій певний інтерес [3, с. 59].

У відповідному контексті ми поділяємо висловлену в юридичній літературі позицію, що заявником слід вважати особу, в інтересах якої відкрито окреме провадження у справі [4, с. 165].

Аналіз правових норм, що їх містять статті 23 та 26 СК України, дає підстави для висновку про те, що коло осіб, які

можуть набути цивільного процесуального статусу заявника у справах про надання права на шлюб, залежить від матеріально-правової підстави звернення до суду із відповідною заявою, а саме:

1) якщо заява про надання права на шлюб подається на підставі ч. 2 ст. 23 СК України, цивільного процесуального статусу заявника у таких справах набуває особа, яка досягла шістнадцяти років.

Відповідно з ч. 2 ст. 23 СК України право на шлюб може бути надано за рішенням суду за заявою особи, яка досягла 16 років. Отже, заявником у справах про надання права на шлюб є тільки фізична особа у віці від 16 до 18 років, яка має намір зареєструвати шлюб. Звертатися до суду із цією заявою не можуть батьки неповнолітньої особи чи будь-які інші особи, оскільки реєстрація шлюбу та вирішення пов'язаних з цим питань потребує самостійного волевиявлення особи, яка бажає зареєструвати шлюб. Якщо шлюбного віку не досягли обидві особи, які мають намір зареєструвати шлюб, то «вони можуть звернутися до суду із спільною заявою» [5, с. 104] або «подати до суду окремі заяви, а тоді суд об'єднає справи в одне провадження» [6, с. 51; 7].

Розглядати питання про надання права на один і той самий шлюб в одному провадженні доцільно з огляду на те, що це сприятиме об'єктивному встановленню відповідності реєстрації шлюбу інтересам заявників і значно спрощуватиме процедуру розгляду справи, тому що зникатиме необхідність виклику до суду одних і тих самих заінтересованих осіб та з'ясування тих самих обставин двічі. Проте подання окремих заяв кожним із осіб, які мають намір зареєструвати шлюб, може зумовити розгляд однієї і тієї ж справи різними судами за підсудністю, а отже, неможливо буде об'єднати справи в одне провадження, тому у такому випадку, якщо шлюбного віку не досягли обидві особи, які мають намір зареєструвати шлюб, то вони повинні подавати до суду спільну заяву [8, с. 85];

2) якщо заява про надання права на шлюб подається на підставі ч. 4 ст. 26 СК України, цивільного процесуального статусу заявника у таких справах набувають:

- а) рідна дитина усиновлювача та усиновлена ним дитина;
- б) діти, які були усиновлені усиновлювачем.

Слід акцентувати увагу на тому, що характерною особливістю процесуальної форми цієї категорії цивільних справ окремого провадження є множинність осіб, які

виступають у цивільному процесуальному статусі заявника, адже право на шлюб має бути надано кожному з майбутнього подружжя [9, с. 91]. Також у таких справах заявниками не обов'язково будуть неповнолітні особи, оскільки право на шлюб в означеному випадку мають отримувати в судовому порядку і повнолітні особи [4, с. 215].

В юридичній літературі було висловлено позицію, відповідно до якої за множинності заявників у справах окремого провадження можна вести мову про процесуальну співучасть, яка може бути як факультативною, так і обов'язковою [10, с. 508].

Інститут процесуальної співучасті регламентовано частиною 1 ст. 50 ЦПК України, відповідно до якої позов може бути пред'явлений спільно кількома позивачами або до кількох відповідачів. Кожен із позивачів або відповідачів щодо другої сторони діє в цивільному процесі самостійно.

Також законодавець встановлює умови, за яких допускається участь у справі кількох позивачів і (або) відповідачів, як-от: 1) предметом спору є спільні права чи обов'язки кількох позивачів або відповідачів; 2) права та обов'язки кількох позивачів чи відповідачів виникли з однієї підстави; 3) предметом спору є однорідні права і обов'язки (ч. 2 ст. 50 ЦПК України).

Виходячи з того, що відповідно до ч. 3 ст. 235 ЦПК України справи окремого провадження розглядаються судом із додержанням загальних правил, встановлених ЦПК України, за винятком положень щодо змагальності та меж судового розгляду, слід погодитися із позицією, відповідно до якої норми інституту процесуальної співучасті, що регламентовані ст. 50 ЦПК України, потрібно поширювати на випадки множинності заявників у справах окремого провадження [11, с. 77].

Список використаних джерел

1. Чурпита А. Процессуальный статус заявителей и взыскателей по делам о защите семейных прав и интересов, которые рассматриваются в порядке неискового гражданского судопроизводства. *Leges et vita*. 2015. № 9/2 (285). С. 100–104.

2. Цивільний процес України : Академічний курс : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / [Фурса С. Я., Фурса Є. І., Гетманцев О. В. та ін.] ; за ред. С. Я. Фурси. К. : Вид. Фурса С. Я. : КНТ, 2009. 848 с.

3. Ясинок М. М. Особливості дії принципу диспозитивності в окремому провадженні. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 6. С. 59–60.

4. Чурпіта Г. В. Захист сімейних прав та інтересів у порядку непозовного цивільного судочинства : [моногр.]. К. : Алерта, 2016. 488 с.

5. Сімейний кодекс України : наук.-практ. комент. / [за заг. ред. С. Я. Фурси]. К. : Фурса С. Я. : КНТ, 2008. 1248 с. (Серія «Цивілістика»).

6. Ромовська З. В. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар / Ромовська З. В. [3-тє вид., перероб. і доп.]. К. : Правова єдність, 2009. 432 с.

7. Сімейний кодекс України : наук.-практ. комент. / [Жилінкова І. В., Антошкіна В. К., Д'ячкова Н. А., Москалюк В. Ю. та ін.]; за ред. І. В. Жилінкової. Х. : Ксилон, 2008. 855 с.

8. Німак М. О. Окреме провадження у справах, що виникають із шлюбних правовідносин : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / М. О. Німак. Л., 2012. 221 арк.

9. Чурпіта Г. В. Окреме провадження в деяких категоріях справ, що виникають із сімейних правовідносин. *Вісник Запорізького національного університету* : зб. наук. пр. юрид. науки. Запоріжжя : Запор. нац. ун-т, 2013. № 1 (II). С. 89–94.

10. Цивільний процесуальний кодекс України : Науково-практичний коментар / [С. С. Бичкова, Ю. В. Білоусов, В. І. Бірюков та ін.]; за заг. ред. С. С. Бичкової. [2-ге вид., допов. і переробл.]. К. : Атіка, 2010. 896 с.

11. Нікітенко Р. С. Окреме провадження у справах про розірвання шлюбу : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нікітенко. К., 2014. 193 арк.

Барташук Катерина Володимирівна,
аспірант кафедри економічної безпеки
та фінансових розслідувань
Національної академії внутрішніх справ

ВПЛИВ КОРУПЦІЇ НА РІВЕНЬ БЮДЖЕТНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Сучасний розвиток суспільства безпосередньо залежить від процесів, що відбуваються в економічній системі країни. А на це, у свою чергу, впливає стан її бюджетної безпеки. Бюджетна безпека передбачає впровадження державної політики, спрямованої на втілення національних економічних